

Год. V

София, сѣбота 14 февруарий 1931 год.

Брой 1297

Македония

Редакция и администрация
„11 Август“ № 19
Телефонъ № 2891

ОРГАНЪ НА МАКЕДОНСКАТА ЕМИГРАЦИЯ ВЪ БЪЛГАРИЯ

Гл. редакторъ: Д. ТАЛЕВЪ

„МАКЕДОНИЯ“

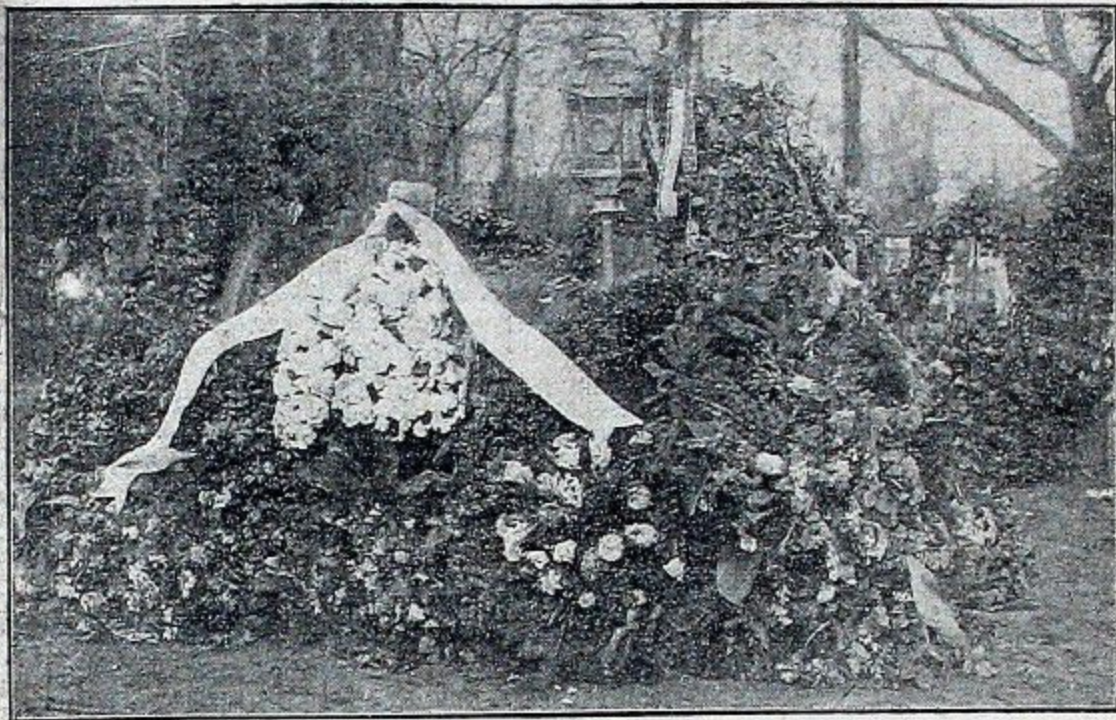
вѣстникъ за политика, културенъ животъ и информация, излиза всѣки день освенъ празнични дни.

АБОНАМЕНТЪ:

България: за година 300 лева
 $\frac{1}{2}$ година 150 лв.; 2 месеца 80 лева
Странство: година 800 лв.; $\frac{1}{2}$ год.
400 лв.; 3 мес. 200 лв. Америка за
год. 6 долари; $\frac{1}{2}$ год. 3 долари.

ОБЯВЛЕНИЯ:

На кв. см.	: 3 лв
Малки обявления на дума	1 лв
Въ хрониката на редъ . .	10 лв
Годешни и вѣнчални . . .	50 лв

Гробът на Йорданъ Гюлковъ потъналъ въ вѣнци и цвѣтя

Йорданъ Гюрковъ

СПОМЕНИ

Не чухъ последнитѣ му думи. Но тѣ неотстъпно ме следватъ и непрестанно звучатъ въ ушитѣ ми. Непрестанно чувамъ неговия мекъ, топълъ гласъ:

— Стига, стига... Азъ умирамъ...

Азъ го виждамъ цѣлъ въ неговитѣ предсмъртни думи: безкрайно добъръ и нѣженъ, винаги смѣлъ, винаги хубавъ.

Бѣше късна есенъ. Пътувахме заедно и трѣбваше навреме да стигнемъ на означеното мѣсто. Небето бѣше безутешно сиво и ниско надвесено надъ хълмища и долове, надъ изоранитѣ ниви и забравенитѣ стърнища отъ дветѣ страни на пътя. Вече отъ два дена рѣмѣше гжстъ, ситенъ дъждъ. Разоренитѣ отъ пороища пѣтъ бѣше разкалянъ и навредъ осянъ съ дълбоки локви. Но нашиятъ автомобилъ трѣбва да взима най-малко по триесетъ километри въ часъ, защото есеннитѣ день е краткътъ, а ние трѣбва да стигнемъ на опредѣленото мѣсто преди да се стъмни. Съ

шумъ и съсъкъ се въртятъ около колелетата на автомобиля струи кална вода и плискатъ широкия му коремъ когато бързо пресичае многобройнитѣ локви. Ние сме сами въ колата и мълчимъ послушани въ неравния шумъ на колелетата, въ сърдития ревъ на мотора, който ту гнѣвно рѣмжи, ту пѣшка обуздаванъ отъ якитѣ прѣсти на шофьора. Мълчимъ часъ, може би два. Само когато колата силно ни раздруска и ни блѣсва единъ о другъ, ние се споглеждаме и той ми се усмихва кроткъ и умисленъ.

Автомобилътъ съ голѣми усилия пропѣлъзъ по една висока стрѣмина и се втурна като пинно чудовище по края на едно високо плато. До самия пѣтъ е зинала страшна пропасть. Автомобилътъ се люшка на всички страни. Заднитѣ му колелета непрестанно боксиратъ по разкаляния пѣтъ, а предната му частъ бързо чертае остри зигзаги. Почти на всѣки десетъ метра, и най-малко, мигновено закѣс-

нение на кормилото е достатъчно, за да полетимъ въ бездѣнната пропасть.

Азъ съмъ цѣлъ настрѣхналъ и тревожно [се озъртамъ ту влѣво, ту вдѣсно или съ ужасъ следя бързитѣ движения на шофьора, който очевидно се надпреварваше съ самата смъртъ. Йорданъ забеляза моята тревога. Той протегна ржка и обхвана раменетѣ ми.

— Защо се боишъ? — проду-ма той, и после тихо додаде: — Нима цѣлнятъ ни животъ не е едно подобно пътуване, отъ първия до последния ни день? И тукъ, и по софийскитѣ улици, и навѣкжде. Ние не знаемъ какво може да ни донесе всѣки новъ мигъ.

Изведнѣжъ той се съживи, изви се цѣлъ къмъ мене и ме тупна по гърба:

— Чувашъ ли? Важното е пѣтътъ да се изминава, пѣтътъ, по който сме се устремили. Какво ще стане ако се спираме, ако се озъртаме на всѣка стѣпка?

Другъ пѣтъ ние говорихме за нашитѣ млади оратори.

— Азъ не мога — каза той — да се изправа на катедрата или на сцената предъ едно множество, да внимавамъ строго за всѣка една дума, за всѣко движение на

ржката, на крака... Говорилъ съмъ много пѣти предъ стогина или двесте души тамъ, отвѣждъ, на организационни събрания. Най-често предъ слушатели селяни — прости хора. И винаги седналъ помежду имъ, да се чувствува една непосредствена връзка между тѣхъ и мене. Изкуството да се говори разбрано на прости хора не е много лесно... .

Йорданъ винаги говорѣше живо, съ увлѣчение. Особено когато искаше да докаже нѣщо или да разкаже нѣкоя случка. И сигурно е билъ слушанъ съ захласъ отъ проститѣ селяни тамъ, отвѣждъ Осогово.

— Кога ще ми разкажешъ нѣщо изъ своето четничество? — питахъ го често.

— Нѣкога, нѣкога — клатѣше той глава и успокоително се усмихваше.

Йорданъ не обичаше да говори за себе си. Само рѣдко, при добро настроение той се впускаше да разказва и то най-често нѣкоя весела случка съ него или съ други. А имаше какво да разказва и за себе си и за други. Ходилъ бѣ два пѣти на война, ходилъ бѣ четникъ, участвувалъ въ много сражения, преминавалъ презъ мно-

го прежеждя.

— Войната е страшно нѣщо — започна той веднѣжъ. — Слушайте сега. Презъ балканската война бѣше — хе, долу нѣкѣе изъ Тракия. Пѣтувахме цѣлъ день единъ отредъ доброволци отъ македоно-одринското опълчение. Едвамъ късно презъ нощъта се добрахме до едно напуснато село, капнали отъ умора и гладни. Прѣснахме се изъ селото. Едвамъ се лѣржехъ на краката си за сънъ. Тръгнахъ да търся подслонъ — бѣше вече зима, навѣкжде влажно, бѣше и доста студено. Изпрѣчихъ се въ тъмнината предъ нѣкаква врата, б у т а х ъ я съ цевъта на пушката си и тя се отвори. Пристѣпихъ нѣколко крачки навътре и вратата задъ мене сама се затвори. Не знаехъ де се намирамъ, дали въ стая или въ плѣникъ нѣкакъвъ. Не можеше нищо да се види. Пристѣпихъ още нѣколко крачки, току изведнѣжъ — спѣнахъ се въ човѣшко тѣло. Не знамъ защо, макаръ че не можехъ да видя нищо въ тъмнината — азъ бѣхъ сигуренъ, че това бѣ трупътъ на нѣкой убитъ. Но все пакъ се опитахъ да се убедя, че е нѣкой заспалъ, дошълъ преди мене. Отдрѣпнахъ се встрани и при една нова стѣпка

напредъ — блѣснахъ се въ друго човѣшко тѣло, уснало се въ въздуха. Тукъ вече нѣмаше съ какво да се залѣгамъ: предъ мене висѣше обесенъ човѣкъ. Обърнахъ позорно грѣбъ и се запихихъ липнешкомъ къмъ вратата. Опитахъ се да я отворя — не мога. Още единъ пѣтъ — сщцото. Ослушахъ се да чуя наблизо човѣшки гласъ да извикамъ да ми отворятъ отвънъ — цѣлото село вече стихнало. И какво направихъ, мислите? Добрахъ се предпазливо до гѣгла встрани отъ вратата и се разположихъ на пода. Скоро заспахъ и, спомнямъ си, презъ цѣлата нощъ не сънувахъ нито единъ сънъ. Събудихъ се призори и веднага скочихъ. Сега вече, при настѣпилна сдратъ успѣхъ веднага да си отворя. Вратата се бѣ затворила само на едно мандало, което бѣ окачено на горния ъ прагъ. Излѣзохъ безъ да кажа сбогомъ на двамата господа, съ които бѣхъ прекаралъ нощъта. Впрочемъ азъ не уснахъ, дали тѣ бѣха само двама. Може да бѣха повече — война се водѣше. И сигурно защото война се водѣше, азъ можахъ да прекарамъ тая нощъ при такова едно, не особено приятно, съседство, и то заспалъ като праведникъ.

(Следва)

Год. V

София, понеделникъ 16 февруарий 1931 год.

Брой 1298

Македония

Редакция и администрация
„11 Августъ“ № 19
Телефонъ № 2891

ОРГАНЪ НА МАКЕДОНСКАТА ЕМИГРАЦИЯ ВЪ БЪЛГАРИЯ

Гл. редакторъ: Д. ТАЛЕВЪ

„МАКЕДОНИЯ“

вѣстникъ за политика, културенъ животъ и информация, излиза всѣки денъ освенъ празнични дни.

АБОНАМЕНТЪ:

България: за година 300 лева
 $\frac{1}{2}$ година 150 лв.; 2 месеца 80 лева
Странство: година 800 лв.; $\frac{1}{2}$ год.
400 лв.; 3 мес. 200 лв. Америка за
год. 6 долари; $\frac{1}{2}$ год. 3 долари.

ОБЯВЛЕНИЯ:

На кв. см.	3 лв.
Малки обявления на дума	1 лв.
Въ хрониката на редъ . . .	10 лв.
Годешни и вѣнчални . . .	50 лв.

Йорданъ Гюрковъ

СПОМЕНИ

Но Гюрковъ бѣше наистина праведникъ.

По-късно единъ пътъ, той ми разправи следната своя преживѣлиа отъ балканската война:

— Бѣхме се разположили на кратка почивка две роти доброволци. Скоро наново ни дигнаха. Предстоеше ни дълъгъ маршрутъ. Азъ се дигнахъ между последнитѣ, когато по-голтмата часть отъ другаритѣ ми бѣха се проточили вече въ дълга колона по пѣтя. Минавайки презъ временния ни бивакъ, гледамъ — предъ мене една мазна, отъркана кесия. Наводохъ се и, каго смѣтински крадецъ, мушнахъ я въ пазвата си. Никой не ме забеляза. Отминахъ нѣколко крачки и отново бръгнахъ въ пазвата си. Напипахъ кесията и сега ясно усѣтихъ формитѣ на нѣколко доста едри монети. Въ главата ми бързо нахлу

кръв. Отъ много дни насамъ, въ единъ скритъ, вътрешенъ джобъ на куртката ми бѣха скѣтани двайсетъ и петъ стотинки. Други пари нѣмахъ. Тия ги лазѣхъ за въ краенъ случай. А войникътъ се нуждае отъ много нѣща. Колко съблазителни работи срѣщахме ние когато минавахме уморени и гладни презъ села и градове изъ равна Тракия! Азъ обаче, ведно съ мнозина други като мене, можехъ само да се облизвамъ. Отдавна бѣхъ похарчилъ цѣлото си богатство, Щипъ бѣше мноо далечъ, за да получа нѣщо отъ домашнитѣ си, а последнитѣ двайсетъ и петъ стотинки бѣхъ решилъ да похарча само при крайна нужда. И ето сега изведиждъ — цѣла кесия съ крѣгли, едри монети. О, тѣ сигурно сж сребърни левове или турски череци! Ами ако сж златни лири? Три, петъ — десетъ, мо-

же би! Ще има и кафенце, и чай, и ракийка, ще има доволно хлѣбъ, дебели филии кашкавалъ, ще има и нови цървули! Радвахъ се като дете. Сърцето ми биеше бързо-бързо, въ ушитѣ ми шумѣше развълнувалата се кръвь. Ведно съ това, обаче, азъ чувставахъ, че моята радостъ е нечиста. Часъ по часъ нѣщо ме клѣцваше въ гърдитѣ и сърцето ми започваше да бие още по-бързо, а кръвьта въ ушитѣ ми шумѣше сѣ силно. Ами ако тия парци сж последнитѣ левчета на нѣкой си-ромахъ като мене? Както и да е, чинто и да сж — важното е, че тия пари, тая натѣпкана (точно така си казвахъ, макаръ че кесията съвсемъ не бѣше натѣпкана) съ левове и лири мазна кесия е чужда, не е моя. Неустѣно, моята временна радостъ се превърна въ мжчителна борба. Кесията започна да тежи въ пазвата ми. Ту изтрѣпвахъ въ студени трѣпки, ту пламвахъ въ огънь и се обливахъ въ потъ. Най-после трѣбваше да се освободя отъ това мжчение.

Когато повторно се разположихме на почивка, азъ се изпра-

вихъ срѣдъ другаритѣ си, дигнахъ високо въ въздуха кесията и викнахъ:

— Хей, момчета! Който я изгубилъ, да дойде да я вземе!

Едни започнаха да ми подмѣтатъ закачки, други нѣколкомина се претърсиха, но никой не дойде да вземе кесията. Азъ отпуснахъ ржла и се чудѣхъ, що да сторя. Въ сжщия моментъ къмъ мене се приближи Ицо Стоногалка, единъ шейретинъ, който размиваше цѣлата наша рота. Той бѣ направилъ една крайно трагична физиономия, каточели всѣки моментъ бѣше готовъ да заплаче.

— Даскалче, благодаря ти — продума той съ сладичкъкъ, плачливъ гласецъ — моя си е кесийката, момченцето ми, благодаря ти, че си я намѣрилъ. Другъ да е — нѣма да ти я даде.

— Не му я давай, даскале! — Лъже! — завикаха отъ разни страни. Трагичната гримаса по лицето на Стоногалка, колкото и да не му приличаше, ме трогна. Азъ наистина повѣрвахъ, че кесията е негова и му я дадохъ. Олекна ми веднага, каточели отъ раменетѣ

ми се свали тежко бреме.

Сжщия день, привечеръ, стигнахме въ Панизо, едно малко градче близо до брѣга на мраморно море. Прѣснахме се по квартиритѣ си, но скоро изнѣлзохме да споходимъ кафенетата и крѣчимтѣ на градчето. Влѣзохъ и азъ съ двама-трима другари въ едно кафене-крѣчма. Гледамъ, на другия край на кафенето, около две маси настѣдали група доброволци, а начело межау тѣхъ — Стоногалка. По маситѣ наслагани шишенца съ конякъ, ракия, часни чаши, парчета хлѣбъ, печено месо. Устроили си хората на бърза ржка пиръ — шумятъ, ядатъ и пиятъ.

Седнахъ азъ съ другаритѣ си на една маса, далечъ отъ пируващитѣ. За монѣтѣ двайсетъ и петъ стотинки бѣше настѣпилъ вече крайниятъ случай. Чувствавахъ се особено радостенъ следъ случката съ кесията. Поржчяхъ си конякъ, после хлѣбъ и кашкавалъ. Стояхме дълго въ затоплената крѣчма. Поржчяхме си още конякъ хлѣбъ и кашкавалъ. Бѣхъ решилъ да прахосамъ цѣлото си богатство, а тогава за двайсетъ и петъ сто-

тинки можеше да се купи много нѣщо. Пируващитѣ въ дѣното на крѣчмата продължаваха да шумятъ, докато най-после откъмъ тѣхнитѣ маси екнаха и пѣсни.

Изведиждъ до мене се изправи Стоногалка и сложи ржка на рамото ми. Бѣше съвсемъ пиянъ.

— Слушай, даскале, слушай, братъ — запрѣмѣта той надебѣллия си езикъ. — Да бѣше моя кесията — не бѣше моя. Богъ да ме убие! Изпихме и паритѣ и кесията. Шестъ лева имаше въ нея, шестъ левчета. Прощавай, братъ. Да прощава и стопанинътъ ѝ. Да знае кой е — ще го черпя единъ конякъ.

Йорданъ умѣеше да предиквикува смѣхъ. Той обичаше смѣха, но най-често биваше тѣженъ. Една едвамъ доловима, меланхолна усмивка почти никогѣ не слизаше отъ неговитѣ хубави устни. Много пъти сѣмъ забелязвалъ какъ тлѣ въ тъмнитѣ му веници мекиятъ блѣсъкъ на спотапвана, дълбоко заровена скрѣбъ. И често го задѣвахъ съ познатия стихъ:

— Защо си тѣженъ, Николай?

(Утре краятъ)

Год. V

София, вторникъ 17 февруарий 1931 год.

Брой 1299

Македония

Редакция и администрация
„11 Августъ“ № 19
Телефонъ № 2891

ОРГАНЪ НА МАКЕДОНСКАТА ЕМИГРАЦИЯ ВЪ БЪЛГАРИЯ

Гл. редакторъ: Д. ТАЛЕВЪ

„МАКЕДОНИЯ“

вѣстникъ за политика, културенъ животъ и информация, излиза всѣки день освенъ празнични дни.

АБОНАМЕНТЪ:

България: за година 300 лева
 $\frac{1}{2}$ година 150 лв.; 2 месеца 80 лева
Странство: година 800 лв.; $\frac{1}{2}$ год.
400 лв.; 3 мес. 200 лв. Америка за
год. 6 долари; $\frac{1}{2}$ год. 3 долари.

ОБЯВЛЕНИЯ:

На кв. см.	3 лв
Малки обявления на дума	1 лв
Въ хрониката на редъ . .	10 лв
Годешни и вѣнчални . . .	50 лв

Йорданъ Гюрковъ

СПОМЕНИ

3

Бѣхъ боленъ. Дойде въ къщи да ме види. На стената въ стаята ми виси портретътъ на Достоевски. По едно време Йорданъ стана, приближи се и се загледа въ аскетическия ликъ на великия писателъ.

— Да — започна той като на себе си — голѣмъ, великъ писателъ. Достоевски, Толстой. Голѣми сърдцеведци, велики хирурзи на човѣшката душа. Но, сѣ пакъ, братче, безсилни да премахнатъ тая безкрайна мжка по земята, да утолятъ нашата жажда за красота и радостъ. Още по-лошо — се обърна той къмъ мене — тѣ внасятъ смѣтъ въ нашитѣ души, разкъсватъ сърдцата ни. А кораво сърдце и твърда ржка сж нуждни въ тоя животъ.

Той седна отново и продължи: — Нашата борба ще втвърди мно-

го сърдца, ще укрепне много слаби ржце. Ще вкара въ пжтъ мнозина лугащи се, ще ги научи на своята проста мъдростъ, ще ги утеши и ще ги насочи къмъ творчество. Ако да не бѣше тая борба, азъ бихъ умрѣлъ отъ скръбъ. Но, да оставимъ това. . .

Сега той цѣлъ се преобрази и почна да ме разсива. Но презъ цѣлото време очитѣ му бѣха застѣпени отъ неговата дълбоко заровена мжка. И когато вече излизахе отъ стаята ми, азъ му извикахъ, безъ всѣкакво желание да го задѣвамъ:

— Защо си тженъ, Николае? Той се обърна и спрѣ върху ми продължителенъ погледъ:

— Нѣкога азъ ще ти разкажа едно и друго. Нѣкога, по-късно...

Майка ми го изпаща по стълбитѣ:

— Пакъ да дойдешъ, Йордане?

— Да, но да ми кажешъ кога ще сваришъ фасулъ, ама, ти знаешъ, по нашенски — чувамъ азъ неговия гласъ и заглъхващитѣ му стжпки по стълбата.

Не познавамъ другъ човѣкъ, който така сърдечно да се радва на чуждитѣ радости и съ такова дълбоко съучастие да се отнася къмъ скръбъта на другитѣ.

Случи ми се да преживя едно голѣмо разочарование и ме налегна непоносима мжка. Въ такива моменти човѣкъ предпочита да се скрие нѣкъде, да си е самъ — далечъ отъ любопитството на околнитѣ. Но въ такива тежки моменти човѣкъ още повече желае да има нѣкого, комуто би могълъ да изкаже своята болка, който би го разбралъ и би сподѣлилъ напълно неговата скръбъ. Сега азъ отидохъ при Йордана. Следъ като дълго се бѣхъ тръшкалъ самъ въ стаята си, побързахъ да отида, още въ първия мигъ, когато си спомнихъ за него.

Заварихъ го да работи, приведенъ надъ масата си.

— Седни, братче — продума

ми той, безъ да дигне глава. —

Азъ, ей сега...

Огледахъ се, сякашъ да протѣря дали нѣма другъ нѣкой въ стаята; трѣбваше ми само той и никой другъ. Сжщата скромно наредена стая, сжщитѣ два портрета по стенитѣ ъ: Петъръ Станчевъ въ македонска селска носия и Петьофи. И още едно нѣщо на ноцната му масичка: една малка ваза съ нѣколко стръкчета бѣли и аленни карамфили.

Седнахъ и неволно въздъгнахъ. Той веднага дигна глава и спрѣ продължително своя лжчистъ погледъ върху лицето ми. Но, види се, бързаше и отново се наведе надъ работата си. Той никога, за нищо на свѣта не изоставяше своята работа — впрочемъ Йорданъ не работѣше за себе си и, можеби за туй, никога не изоставяше работата, на която се бѣ посветилъ съ цѣлото си сжщество.

Не чакахъ дълго. Той прибра разхвърленитѣ листове хартия по масата, притегли стола си поблизо до мене и улови дветѣ ми

ржце:

— Кажи ми, какво ти е?

Азъ бѣхъ вече значително по-успокоенъ. Стигаше ми неговото присжтствие, погледа му. Въ неговитѣ прѣкрасни очи сияеше успокоителната свѣтлина на сърдечното, братско съчувствие, което облекчава всѣка човѣшка мжка.

Приказвахме дълго. За пръвъ пжтъ тогава Йорданъ прелисти предъ очитѣ ми нѣколко страници отъ своя нѣкогашенъ интименъ животъ. Видѣхъ колко е безкрайно човѣшкото страдание и колко е благородно човѣшкото сърдце, що е изгорѣло веднѣжъ въ неговата люта болка.

Излѣзохме заедно. Той не искаше да ме остави самъ. Тръгнахме по „Царъ Освободителъ“. Той бѣше едъръ, строенъ, рѣдко хубавъ мжжъ. Младитѣ жени по булеварда отдалечъ още отправиха къмъ него своитѣ жадни, търсещи погледи.

— Забелявашъ ли, Йосифе? Извърщатъ се да те гледатъ.

— Тѣ си нѣматъ друга работа. После, тая любовъ, която се пи-

лѣе и на дребно се раздава по булеварда...

Следъ продължително мълчание той отново заговори:

— Любовта е великата, божествената измама въ нашия животъ. Тя е красотата въ всѣко живо сжщество, въ всѣка форма, въ всѣка багра. Тя ни носи неземни радости, носи ни неизлѣчими страдания, но винаги ни потиква къмъ животъ, къмъ творчество. Такава е тя великата самонизмама. Но за мене тя вече не сжществува. Азъ съмъ удавилъ всичкитѣ свои желаня и копнежи въ онога бурно море, що бушува отвѣдъ, край Вардара. Азъ съмъ една капка отъ това море. Не искамъ да бжда нищо друго. И вѣрвай, така ми е по-добре.

Още дълго ще звучатъ въ ушитѣ ми предсмъртнитѣ му думи и злоезвнѣниятъ тропотъ на груткитѣ прѣстъ върху неговия ковчегъ. Не, азъ никога нѣма да забравя предсмъртнитѣ му думи и неговиятъ образъ е врѣзанъ завинаги въ моята паметъ, както и въ паметъта на всички, които го познаваха отъ по-близо или отъ по-далечъ.